

H. KRÖLLER—MÜLLER, *Beschouwingen over Problemen in de Ontwikkeling der moderne Schilderkunst*, gehouden in opdracht der Haagsche Volksuniversiteit aan de hand van schilderijen in de verzameling der schijfster, bewerkt door H. Wilbers, esthetisch verzorgd door Prof. Henry van de Velde, uitgeg. door Leiter-Nypels, Maastricht, 1925.

Aldus is de titel van een nieuwe uiteenzetting over de moderne schilderkunst; uit den aard der zaak is dus de stof van deze beschouwingen beperkt en zal de lezer alleen voorbeelden aantreffen uit de bekende collectie. Daardoor mist men verscheiden belangrijke namen, maar men heeft het voordeel de besproken schilderijen in betrekkelijke nabijheid te hebben en ze ter plaatse te kunnen vergelijken. Niettegenstaande verschillende gebreken doet dit boek weldadig aan door zijn eerlijkheid en geestesbeschaving; het is meer de bekentenis van een esthetische levensbeschouwing, dan wel een objectief kunsthistorisch vertoog. Soms is de toon zelfs zoo subjectief, dat een huiselijke sfeer niet te miskennen valt. Ook vraagt men zich zoo nu en dan af, of alles wat men in een lezing zegt wel waard is gedrukt te worden en of het juist is den lezingvorm voor een boek te behouden. Wat opdringerig doen de rood gedrukte stellingen aan. Bovendien hebben zij dit tegen, dat men er al te veel gewicht aan gaat hechten en een stelregel heeft immers altijd een zwakke zijde, zooals b.v. hier de definitie van kunst (p. 21) en van schoonheid (p. 25). Zonder roode omlijnningen waren de reproducties beter tot hun recht gekomen en de roode tierlantijnen in den tekst hadden ook met succes weggelaten kunnen worden. De afbeeldingen zijn niet mooi, maar zij illustreeren het werk voldoende; twee of meermalen dezelfde reproductie aan te treffen, werkt verwarrend.

In het algemeen richt de schrijfster het vertoog tot de „eenvoudigen des geestes”, die nog niet aan het moderne sentiment toe zijn, hetgeen doet vermoeden, dat zij meer heeft gedacht aan de oudere, dan aan de jongere generatie, toen zij haar werk samenstelde. Het materiaal voor het boek is goed gekozen en de beschrijvingen van de schilderijen zijn met geduldige zorg gemaakt, de vergelijkingen zijn juist gezien. Men wordt er van overtuigd, dat de toehoorders uit de lezingen wat geleerd hebben en vooral er door opgewekt worden zelf te gaan zien. Als goede paedagoge begint mevrouw Kröller met eenvoudige problemen. De vergelijking van stillevens is goed gekozen, omdat men hier gemakkelijk over het onderwerp heen kan zien. De korte uiteenzetting over Israëls (p. 91) toont een beter begrip van zijn kunst, dan een minutieuse chronologische bespreking van zijn werken. Het boek heeft verscheiden goede beschrijvingen, die het voordeel hebben niet te lang te zijn, b.v. die van Matahari door Is. Israëls (p. 104) en van den Clown door A. Renoir (p. 110).